

lice dobrým dojmem. Zvláště tou citlivou restaurací památek. Podařilo se zde zachovat duch města. Nejsou tu nové stavby, které by pokrývaly tvář Zlaté Prahy."

Akademik Lichačov dále poznamenal, že silným dojmem zapůsobila historická tvář Prahy i na anglického korunního prince Charlese. V závěru své přednášky pak připoměl ještě jednu významnou kulturní dimenzi Prahy, která zejména nás slavisty stává před velkým a dosud zanedbávaným úkolem: zmapování a zhodnocení úlohy, kterou v rozvoji české i světové kultury a vědy sehráli představitelé porevoluční emigrace:

"Ve 20. letech byla Praha důležitým ruským kulturním střediskem. Nemohu toho nevzpomenout právě teď, kdy stojím na půdě Univerzity Karlovy. Tady našli útočiště takoví ruští učenci jako Kondakov, Kieseweter, Savický, Lapšin, Iljin, Losckij, Andrejev, Bogatyrjov, Jakobson, Ljackij, Novgorodcev, Francev, Florovskij a mnozí jiní. Organizovali tu své společnosti a instituce. Praha zasluhuje naši hlubokou, opravdu hlubokou vděčnost."

Je pro mne poctou stát se čestným doktorem Univerzity Karlovy. A rád připomínám, že přede mnou se této cti dostalo mému učiteli akademiku Žirmunskému a mému staršímu příteli Romanu Jakobsonovi."

Jana Jelínková

X. Olomoucké dny rusistů

Na konci srpna uspořádala katedra rusistiky FF UP Olomouc tradiční konferenci pro středoškolské profesory ruského jazyka za účasti hostů ze Sovětského svazu, Bulharska a Jugoslávie. I když Česká asociace ruštinářů přispěla ze svých skromných fondů nemalým dílem, většinu nákladů si museli účastníci hradit sami. Přesto se sjelo na sedmdesát pedagogů středních a vysokých škol z Čech i ze Slovenska.

Téma literárněvědné části konference - Новое в русской литературе - dalo prostor pro nejrůznější pohledy na ruskou literaturu. Již úvodní tři příspěvky v širokém záběru postihly filozofické kořeny ruské prózy a její metamorfózy ve XX. století a ukázaly přirozené myšlenkové propojení západní a východní kultury (prof. Mikulášek, MU Brno), analyzovaly umělecký svět poezie Osipa Mandělštama a podaly výklad svébytného filozofického rukopisu básníkovy poetického systému - symboly chrámu, oči syna, kříže, antiteze člověka a zvířete, principu oduševnělého a nelidského (prof. Lejděрман, Jekatěrínburg), či nastinily obraz části ruské literatury XX. století jako literatury "soprotivlenija" proti antihumánním pořádkům stalinského systému, což bylo mj. prokázáno porovnáním v mnoha směrech jinak neporovnatelného, Vysockého a Majakovského (prof. Václavík, UP Olomouc).

Dr. Dohnal (MU Brno) upozornil na nebezpečí ideologických recidiv při hodnocení literatury a zatlačování do pozadí kritéria uměleckosti. Doc. Pospíšil (MU Brno) se ve svém výkladu soustředil na metodologii výkladu méně typických jevů literárního procesu (Bulgarin, Leskov). Prof. Kosanovič (Novi Sad) na Pilňákové, Zamjatinové, Olešové a Pasternakové příkladu interpretoval své pojetí žánru autokritiky a autorecenzie. Doc. Zacharijevovalá (Sofie) ve svém referátu vyšla z myšlenkového světa ruského symbolismu a soustředila se na syntézu Bulgakovova a Platonovova tvůrčího pojetí reality. Očekávané velká diskuse se rozproudila kolem příspěvku prof. Fraňka (UK Praha), který rekapituloval vývoj diskusí kolem sporného Šolochovova autorství Tichého Donu a přišel s domněnkou, že Šolochov svým jménem odvážně zaštitil skutečného autora, politicky nepřijatelného bělogvardějce F. Krjukova. Tichý Don je pak v podání prof. Fraňka autorským hybridem F. Krjukova a M. Solochova. Oponentem tohoto tvrzení byl prof. Lejděrmán, prof. Zahradka upozornil na článek v časopise Voprosy literatury, který staví celý problém na širší faktický základ.

Odpolední vystoupení druhého dne bylo zaměřeno monograficky. Doc. Sisák (UPJŠ Prešov) se zaměřil na dílo J. Zamjatina a porevoluční kapitolu vývoje ruské literatury. Dr. Zváček (UP Olomouc) se zabýval sémantickou analýzou barev v díle M. Cvetajevové. Doc. Richterek (PdF Hradec Králové) v jasně koncipovaném a přehledném výkladu předložil překladatelskou interpretaci Rekvie A. Achmatovové v podání H. Vrbové a dotkl se obecnějších problémů teorie překladu.

Tématem návratu, cesty a zdůrazněním sémantické funkce rodného domu jako centra securitatis otevřel prof. Kostřica (UP Olomouc) "lágrovou" kapitolu v dějinách ruské prózy. Předmětem jeho komparace byl Grossman a Solženicyn. Ve srovnání biografických próz Solženicyna a Šalamova prof. Zahradka (UP Olomouc) podtrhl motivy nesvobody a strachu a srovnal odlišnou poetiku obou autorů, pracujících s analogickým "lágrovým" materiálem. Dr. Achová (PdF Hradec Králové) hledala ve svém vystoupení smysl a formy vyjádření ironie v Solženicynově Sousostrovi GULAG. V závěrečném referátu dr. Pechal (UP Olomouc) analyzoval kompozici Nabokovovy Lužinovy obrany jako opakování a gradaci schématu vychozí situace první kapitoly románu. Lužinovo závěrečné odmítní je interpretováno jako existenciální kolaps člověka neschopného najít odpověď na agresivitu světa.

V diskusi vystoupil několikrát doc. Pechtěrev (DSVK Praha), se zásadními připomínkami doc. Bráblík (UP Olomouc), na závěr pak nastínil prof. Lejděrmán vlastní koncepci periodizace ruské literatury XX. stol.

Lingvodidaktická sekce byla zastoupena méně. Celkem zde zaznělo deset referátů, z nichž dva byly předneseny na plenárním zasedání, a dvacet diskusních vystoupení.

Na plenárním zasedání vystoupila doc. Vágnerová (UDN Moskva) s referátem na téma "Universálie metodiky orientované na národní jazyk a jejich realizace ve vyučovacím procesu" a dr. Kozlovová (MGU Moskva), jejíž referát byl zaměřen na lingvodidaktické aspekty výuky ruské frazeologie.

Na zasedání sekce se pak první skupina referátů týkala problematiky lingvodidaktického výzkumu textu a práce s textem v hodinách ruštiny. Byly řešeny otázky lingvistického i zeměvědného komentáře, sémantizace lexika, percepce a porozumění textu, typologie textových cvičení atp. (doc. Fominých, DSVK Praha, dr. Folprechtová, PdF UK Praha, dr. Kosanovičová, Novi Sad, dr. Gazda, MU Brno). V diskuzi k těmto referátům zazněly náměty týkající se stimulace žáků v hodinách ruštiny, výběru uměleckých textů pro výuku ruštiny, výskytu cizích slov v textech aj. Jeden referát byl věnován čistě lingvistické problematice, a to funkci ruského komparativu (dr. Šturala, MU Brno).

Druhá skupina referátů a diskusních vystoupení v lingvodidaktické sekci zahrnovala širokou problematiku pedagogické komunikace, včetně typologie a přípravy učitelů, technologie práce na učebnicích ruštiny jako cizího jazyka, věčné aktuální otázky vzájemného vztahu systémové a komunikativní metody ve výuce i problematiky zvukového systému ruštiny (dr. Pospíšilová, VA Brno; dr. Rejmánková, PdF Hradec Králové, dr. Timofejev, PdF Hradec Králové).

Všechny otázky byly řešeny nejen z hlediska současné, ale především budoucí výuky ruštiny jako cizího jazyka.

Ve vzájemné výměně názorů rusistická konference hledala orientaci v nových faktech o historii a slovesnosti ruského národa. Její účastníci si rozšiřovali své povědomí o nejnovějších trendech v současné ruštině a metodice její výuky, zároveň pak hledali její nové místo v praxi, a tím i základní zaměření středoškolské i vysokoškolské výuky.

*Helena Flidrová
Zdeněk Pechal*

K niektorým otázkam výuky jazyka ruského ako fakultatívneho predmetu

Súčasnú etapu rozvoja našej spoločnosti charakterizujú dynamické a zásadne zmeny vo všetkých sférach života, oblasť vzdelávania nevynímajúc. Zvyšovanie úrovne ovládania cudzieho jazyka ústne i písomne je neodmysliteľným mediom nášho kontaktu so svetom, prostredníctvom ktorého získavame a odovzdávame informácie.

V rámci novej spoločenskej situácie vznikajú nové jazykové potreby, nové postoje vo vzťahu k vyučovaniu cudzieho jazyka, ako i nutnosť zmeniť obsahovú naplň výuky. Z toho vyplýva, že cieľom modernizácie vzdelávania by malo byť stále užšie spájanie vzdelávania s potrebami života spoločnosti, čo